

JÁMBOR GELLÉRT

Büntető Eljárásjogi és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék

Témavezető: dr. Finszter Géza egyetemi tanár

A SZERVEZETT BŰNÖZÉS ÉS A KÁBÍTÓSZER-KERESKEDELEM KAPCSOLATA

Problémafelvetés

A szervezett bűnözés egyre inkább fenyegeti a társadalmat. A bűnözői magatartás nem csak magánszemélyek, hanem szervezetek jellemvonása is, mely behatol a polgári társadalom egyes szerveződéseibe. A bűnözés egyre inkább szervezkedik az országhatárokon túl, kihasználva az áruk, a tőke, a szolgáltatások és a magánszemélyek szabad mozgását. Az Internet és az elektronikus bankügyintézés újításai a bűnelkövetés, vagy abból keletkező profit látszólag törvényes tevékenységekbe történő átvitelének kényelmes eszközévé vált. A szervezett bűnözés kialakulásánál belső és külső társadalmi okok játszanak közre. A belső társadalmi okok közé sorolható tényezők:

- kiélezetten rossz társadalmi, gazdasági helyzetben lévő társadalmi rétegek kitörési lehetőséget keresnek;
- kedveznek a szervezett bűnözés kialakulásának a gyors társadalmi átalakulások, amikor bizonyos rétegek elszegényednek.

A külső okok az alábbiak:

- külső destabilizációs tényezők, pl. polgárháborúk;
- a globalizáció, regionális vetülete Európában az egységesülés.¹

A szervezett bűnözés

A szervezett bűnözés fogalmára nincs átfogó, minden szervezett bűnözői csoport törvényellenes tevékenységére érvényes megfogalmazás, általánosságban azonban leszögezhetjük, hogy a szervezett bűnözés lényegében a társadalom össz-bűnözésének sajátos alstruktúrája, amelyet azoknak a hivatásos bűnözőknek a bűncselekményei képeznek, akik valamely társulás tagjaként (vezetőjeként) tervszerűen, tagolt munkamegosztásban és magas fokú konspirációval valósítják meg a

¹ BERTA, 2006. 423, 430-431.

bűncselekményeket.² A szervezett bűnözés legális és illegális árut, szolgáltatást nyújt a legális és illegális piacon. Ahol nincs erre piac, ott a szervezett bűnözés sincs jelen.³

A szervezett bűnözés kriminológiai, kriminalisztikai ismérvei

A szervezett bűnözés legfontosabb elemei az alábbiak:

- racionális bűnözési forma, mind a bűncselekmények tervezését, mind azok végrehajtását tudatos tervezés jellemzi;
- kiépített szervezeti rendszer, hierarchikus szervezeti struktúra, logisztika jellemzi;
- tagolt munkamegosztáson alapul, amelynek következménye két irányban jelentkezik:
 - az elkövetés hatékonysága fokozódik;
 - a felderítés számottevő nehézségekbe ütközik;
- gazdasági értelemben szoros a kapcsolat a legális gazdasággal, jellemző kísérőjelensége a pénzmosás;⁴

A szervezett bűnözés egyik fontos területe a kábítószer-kereskedelem, amelyet az Európai Unió a bűnszervezetekről szóló együttes fellépésében akként jellemzett, hogy az fokozott együttműködést követel a tagállamoktól.⁵

A szervezett kriminalitás kétféle módon valósulhat meg: a bűnözés a maga számára szervezetet hoz létre, vagy a meglévő és jogszerűen működő szervezetet használ fel bűnös célok megvalósítására. Ennek alapján a szervezett bűnözés kétféle csoportosítását állíthatjuk fel. A közönséges bűncselekmények bűnszervezetben történő megvalósítása adja a szervezett bűnözés egyik nagy kategóriáját, amelyet hívhatunk *konfliktusos szervezett bűnözésnek*. Ezek olyan szervezetek, amelyek konspirált erőcsoportosulásként működnek. A konfliktusos szervezett bűnelkövetéseknek mindig van közvetlen sértettje, a bűnüldözés által jól kontrollálható, és a szituációs bűnmegelőzés hagyományos eszközeivel jelentős mértékben megelőzhető. Azonban magukon viselik a természetes bűncselekményeknek azt a sajátosságát, hogy miközben hatékony ellenőrzés alatt tarthatóak, sem gazdaságpolitikával, sem jóléti szolgáltatások bőségével nem szüntethetők meg.

A legális vállalkozások bűnös célokra való felhasználását nevezhetjük *konszenzusos szervezett bűnözésnek* is. Olyan legális vállalkozások, amelyeket a szervezett bűnözés a maga céljaira felhasznál. A konszenzusos bűnös organizációk jellemzője, hogy legális szükségletekre építenek, a szabad piac adta lehetőségeket használják ki bűnös módon,

² TREMMEL – FENYVESI – HERKE, 2009. 424.

³ BERTA, 2006. 423.

⁴ TREMMEL – FENYVESI – HERKE, 2009. 424.

⁵ BERTA, 2006. 426.

majd pedig az így szerzett vagyon legalizálására törekednek. Ezeknek a bűncselekményeknek rendszerint közvetlen sértettjük nincsen, a bűnüldözés által nehezen kontrollálhatók és a szituációs prevenció hagyományos eszközeivel nem megelőzhetők. A konszenzusos bűnözés a piaci törvényeknek engedelmeskedik, térnyerése jelentősen függ a kereslet-kínálat alakulásától. Mivel, a feketegazdaság is ugyanazokra a pozíciókra tekint, mint a legális, állandó törekvése a vele való kapcsolatteremtés. Ennek a sajátos anyagcserének két iránya lehetséges. Az egyik, amikor kilép az illegalitásból és a törvénytisztelők világába kér bebocsátást, ez pedig tipikusan a pénzmosás egyik értelme és célja. A másik út az, amikor a bűnöző csoport a törvényt képviselő partnert teszi cinkossá, így kihasználva annak lehetőségeit és kielégítve saját szükségleteit. Ezért járul a bűnöző vállalkozásokhoz szinte mindig korrupció.⁶

Az illegális kábítószer-kereskedelem esetében a szervezett bűnözésnek mind a konfliktusos, mind a konszenzusos jegyei megfigyelhetők. A konfliktusos szervezett bűnözési forma jellemzőiből magán viseli a nagyfokú konspiráltságot, hiszen a termék és a szolgáltatás büntetőjogi tilalom alá esik, nem pályázhatnak állami megrendelésre, nem kérhetnek védelmet vagy jogorvoslatot szerződészegés, megkárosítás, csalás sértettjeiként, illetve ha piaci magatartásukkal összefüggésben erőszakos bűncselekmények, továbbá pénzügyi, gazdasági bűncselekmény áldozataivá válnak.⁷ Az illegális termékekkel kereskedőknek mindig ébernek kell lenniük, hiszen állandó veszély fenyegeti őket, hogy a hatóság észleli a tevékenységüket és letartóztatja őket. A kábítószer-kereskedelem minden szereplője ezért úgy szervezi és irányítja üzleti tevékenységét, hogy minimalizálja a sebezhetőség, a lebukás kockázatát. Ennek egyik legbiztosabb eszköze, hogy a „cég” humán erőforrása erősen korlátozott és szelektált: az alkalmazottak rokonokból és közeli, megbízható barátokból álló hálózatot alkotnak; a másik pedig az, hogy az üzletfelek köre rendkívül szűk és kívülálló számára nehezen elérhető. A konszenzusos szervezet bűnözés jegyeiből az alábbiakat viseli magán az illegális kábítószer-kereskedelem: kriminológiai értelemben áldozat nélküli bűncselekményekről beszélhetünk. Olyan felnőtt polgárok között létrejövő csereüzletről van szó, amely iránt jelentős igény mutatkozik, ugyanakkor a jog által tilalmazott javakat, szolgáltatásokat foglalnak magukba.

Az illegális kábítószerpiac számos hasonlóságot mutat a legális piacokkal. Itt is vannak eladók és vevők, nagykereskedők és kiskereskedők, importőrök és disztribútorok, árstruktúrák, egyensúlyi helyzetek, profitok és némely esetben veszteségek. A drogpiacon működésének ismerete, a mikro- és makrogazdasági változásainak folyamatos figyelemmel kísérése elengedhetetlen az ilyen ügyekben eljáró jogalkalmazó számára. Az elkövetői körök komoly konspiratív piacszervezéssel és piaci magatartással, finansziális beruházásokkal védik szervezetüket és tevékenységüket.

⁶ FINSZTER – MÉSZÁROS, 2012. 7-9.

⁷ RITTER, 2013. 72-74., 79.

A termék árát befolyásolja az előállítási, a szállítási és az elosztási költségen és a kereskedő hasznán kívül az a kockázati költség is, amelyet a diler azért vállal, hogy az illegális terméket a fogyasztóhoz eljuttassa. A kábítószer-kereskedők olyan termelési és elosztási stratégiát, direktmarketinget dolgoztak ki, amelyek – eltérően a legitim árucikkek termelésétől és forgalmazásától –, kalkulálnak a hatósági beavatkozások miatti veszteségekkel, illetve az igazságszolgáltatással. A kábítószer elosztása multilevel marketing vagy network marketing értékesítési formában történik. A vásárlás-ösztönző marketingformák lényege, hogy az értékesítést a vállalattal, a kábítószer előállítójával, nagybani elosztójával alvállalkozói szerződésben lévő értékesítők vagy hálózatépítők végzik, személyes fogyasztással, illetve az ismerősök felé történő ajánlással. Az értékesítést a független termékforgalmazókból álló, többszintű érdekeltségi viszonyok alapján felépülő hálózat végzi, mely a terméket vagy a szolgáltatást közvetlenül juttatja el a fogyasztókhoz. A kábítószerrel kapcsolatos network marketing során a tevékenységet és a piaci szereplőket veszélyeztető kockázati tényezőket (rendőrség intervenciói) igyekeznek elkerülni az elkövetők. Ezt részben a legális üzleti tevékenységnél konspiratívabb marketinggel és akár kenőpénzek alkalmazásával is biztosítják.⁸

A jelenlegi disztribúciós struktúra világviszonylatban rendkívül színes képet mutat, valamiben azonban kontinensektől függetlenül megegyezik: egyre jellemzőbb a széttagoltság, amely még inkább kedvez a network értékesítésnek. Azaz egy-egy nagybani eladó termékét több unciás eladó vagy utcai disztribútor forgalmazza.⁹

A szervezett bűnözéssel szembeni válaszlépések

Anyagi jogi szabályozás

A szervezett bűnözés elleni hatékony válaszlépés első lépcsőfoka az, hogy a bűnszervezet anyagi jogi definiálására sor kerül. A törvényben világosan meg kell határozni, mi minősül bűnszervezetnek. Ennek praktikus haszna, hogy a jogalkalmazás ezzel tudja a jogbiztonságot megvalósítani.¹⁰

A Btk. értelmező rendelkezései között a 459. § (1) bekezdésének 1. pontjában szabályozza a bűnszervezet fogalmát.

A bűnszervezet megállapítása esetében hat tényezőt szükséges vizsgálni. Mind a hat feltétel együttes megléte szükséges ahhoz, hogy a bűnszervezet létrejöjjön, ezek konjunktívák.

⁸ Uo. 73-74.

⁹ Uo. 74-75.

¹⁰ BERTA, 2006. 424.

1. A bűnszervezetnek három vagy annál több személyből kell állnia. Ennek kapcsán ki kell emelni, hogy nem szükséges, hogy mind a három személy a bűncselekmény tettese legyen, ugyanúgy megalapozza a bűnszervezetben való részvételt a részesi elkövetés is.
2. A bűnszervezetnek hosszabb időre kell létrejönnie. A hosszabb idő nem feltétlenül foglalja magában a bűnszervezet ténylegesen huzamos működését, elegendő, ha az elkövetők elképzelései és tervei vonatkoznak hosszabb időt igénylő együttműködésre.
3. A bűnszervezet megállapításának további eleme a szervezett működés. A szervezett működés az adott csoporton belüli hierarchiát, működési elvet, akár a határozott rend, szabályok szerinti működést jelenti.
4. A szervezettséghez kapcsolódik, hogy a bűnszervezetnek összehangoltan kell működnie. Az összehangolt működés jelenti a munkamegosztást, az együttműködést.
5. A fogalom meghatározásának további kötelező része maga a csoport. A csoport fogalmi eleme és feltétele az együttes bünelkövetést jelöli.
6. A bűnszervezet célja, hogy ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekményeket kövessenek el.¹¹

Az eljárásjogi és kriminalisztikai eszközök

A szervezett bűnözés elleni védekezésnél nagy jelentősége van a szervezetről szóló információknak. A bűnszervezet keretében megvalósított kábítószer-kereskedelem számos olyan, a konszenzusos szervezett bűnözésre jellemző jegyet visel magán – áldozat nélküli bűncselekmény, nincs sértettje –, amelynek következtében a hagyományos szituációs bűnmegelőzés eszközei, bűnözési térkép készítése, térfigyelő kamerák telepítése vagy fokozott rendőri jelenlét alkalmazása, csak korlátozottan érvényesülhetnek, és legfeljebb az utcai dilerek kézre kerítésére elegendők.

A hálózat felderítéséhez, és a kábítószer-kereskedelem szervezett bűnözési formában történő elkövetése elleni hatékonyabb fellépéshez titkos nyomozási eszközök alkalmazása szükséges. Követelmény ugyanakkor a garanciák érvényesülése, ügyészi és bírói kontroll, valamint a bíróság előtti közvetlen megismerhetőség.

A bűnszervezetek égisze alatt elkövetett kábítószer-kereskedelemmel szemben a kriminalisztikának is ki kell dolgoznia azokat a törvényekkel is összhangban álló taktikai ajánlásokat, amelyek látványos eredményre vezetnek a kábítószer-kereskedelem elleni harcban. Az adott bűncselekmény tudomásra jutásánál és eredményes felgöngyölítésénél a felderíthetőség és a bizonyíthatóság kritériumai határozzák meg azt, hogy milyen eljárási rendre, illetve módszerekre van szüksége a bűnüldöző hatóságoknak.

¹¹ http://ejegyzet.hu/pluginfile.php/19242/mod_srom/content/3/lecke_lap1.html (2016.06.15.)

A kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények esetén a szervezett bűnözés elleni fellépés szempontjából az alkalmazható krimináltaktikai módszerek közül kettőt szeretnék kiemelni. Az egyik a kapcsolathálózati-elemzés, másik pedig a pénzügyi nyomozás.

A kapcsolathálózati-elemzés

A társadalmi kapcsolatháló elemzés, a hálózati elvű megközelítés, a szociológia egyik legfiatalabb irányzata. A kapcsolatháló elemzés a szociometriából indult, de annál bonyolultabb, időben is változó, nagyobb közösségek vizsgálatára alkalmas módszertan. A kapcsolatháló elemzés azonban különbözik a szociometriától. A különbség legfőképpen az elemzési egységek és a relációk általánossági fokában ragadható meg. A szociometria a mikroközösségekhez tartozó egyéneket és a rokonszenv – ellenszenv kapcsolatokat helyezi előtérbe. A szociometria által vizsgált közösségek minden esetben egyértelmű és világos határokkal rendelkeznek. A kapcsolatháló elemzés ezzel szemben tágítja az elemzési lehetőségek határait: az egyénektől a társadalmi szervezeteken keresztül egészen a társadalmi rendszerekig terjedhetnek. Ezen kívül a kapcsolatháló elemzők további különböző tartalmi relációkat (rokoni, gazdasági, szövetségi kapcsolatokat) vizsgálhatnak. A hálózati megközelítés további előnye, hogy az adott hálózati struktúrákat, közösségeken belül kialakuló attribútumokat dinamikus módon, a változásokon keresztül is képes vizsgálni: a kapcsolatok és a környezet folytonosan változó mozgása mentén.¹²

Kapcsolat-hálózati elemzés alkalmazása lehetővé teszi az illegális drogpiacon strukturális felépítésének feltérképezését, mivel képes az illegális kábítószerpiacon strukturájának, strukturális változásainak, illetve a piaci szereplők magatartásainak értékelésére.

Az európai és a magyar drogpiacon

Az európai és magyar kábítószer-kereskedelmet és drogpiacon nagyfokú szegmentáltság jellemzi. A csoportok, bandák belső strukturája azonban nem homogén. Akár több csoport is alkalmazhatja ugyanazt a dílert vagy futárt.¹³

A kábítószer-kereskedelem három szinten zajlik Magyarországon:

Az első a klasszikus díleri szint. A dílerek kisebb keresetűek, csak a saját kis körükben terjesztenek, néhány baráti társaság vagy a tágabb ismeretségi kör ellátásáról van szó. Ez 20-50 végfelhasználót jelent. Általában a díler is függő fogyasztó. 5-10%-os árréssel dolgozik, sokszor csak a saját fogyasztására és a megélhetésére való pénzt keresi meg. A díler ritkábban önálló, gyakrabban valakinek az „embere”, aki terjesztőnek vagy kereskedőnek dolgozik, alkalmazott.

¹² <https://hu.wikipedia.org/wiki/Kapcsolath%C3%A1l%C3%B3-elemz%C3%A9s> (2016.03.28.)

¹³ RITTER 2013.125., 130.

A második szinten helyezkedik el a terjesztő, aki közepes keresettel rendelkezik, ő a dílereket látja el anyaggal, 5-15 főt. Rendszerint tárolja is a kábítószereket, és 20% körüli árréssel számolhat. A terjesztők jellemzően csak alkalmi fogyasztók.

A harmadik szint a kereskedő, aki az anyag nagybani beszerzését intézi, gyakran kezeli a futárokat is. A komoly befektetéseket is ők adják, vagyis a nagy mennyiségű áru beszerzésének a költségét és kockázatát is vállalják. 50-70%-os haszonkulccsal dolgoznak. A kábítószerek kimérését, felütését is általában ők végzik. A terjesztőkkel állnak csak kapcsolatban, a dílerekkel és a fogyasztókkal nem. Sokan közülük még alkalmi szinten sem kábítószer-fogyasztók.¹⁴

Az Országos Rendőr-főkapitányság elemzése szerint, a bűnügyi hírszerzés, a nyílt büntetőeljárások adatai alapján elmondható, hogy hazánkban a kábítószer bűnözés területén két, egymástól jellegzetességeik alapján elkülöníthető specializált bűnszervezeti forma alakult ki.

Az egyik a hagyományos értelemben vett bűnszervezetek, amelyek nem egyes bűncselekmény-típusok elkövetésére specializálódtak, de többszintű, jól strukturált rendszerben működnek. Tevékenységüket nemcsak hazánkban, hanem külföldön is folytatják, kiterjedt külföldi kapcsolatokkal rendelkeznek. Ezeknél a csoportoknál a visszaélés kábítószerrel bűncselekmény nem elsődleges jövedelemszerző tevékenység. A felhalmozott, illegális úton szerzett tőkét eseti jelleggel kábítószerekben „forgatják meg”, az így szerzett extraprofitot pedig legális, vagy féllegális vállalkozásokba fektetik.

A másik típus a specializált bűnszervezet, az állandósult szervezet, vagy szervezetszerű bűnelkövetői csoport, amely a visszaélés kábítószerrel bűncselekmény típus elkövetésére szakosodott. Elsődleges jövedelemforrása ez a bűncselekményi kategória, emellett más jogsértő cselekményeket járulékosan követ el.

Megállapítható mindkét szervezett elkövetési forma esetében az is, hogy azokban a vezető, irányító szerepeket rendszerint nem magyar anyanyelvű személyek látják el. Ez különösen jellemző a nagybani heroin kereskedelem piacát uraló tisztán idegen-ajkú személyek irányította bűnszervezetekre. E körben meghatározó szerepet töltenek be a török, bolgár és koszovói albán elkövetői körök – Budapesten komoly populációval vannak jelen –, amelyek etnikai, családi, vérségi alapon szerveződnek. Tevékenységüket a hosszú évek alatt kialakult és rögzült munkamegosztás, konspiráció jellemzi. A bűnszervezet szerveződésére a laza, sejtyszerű, horizontális struktúra jellemző. Ezen elkövetői kör által felhalmozott „piszkos pénz” jelentős részben visszaáramlik Törökországba, és ez biztosítja a kábítószer kereskedelem továbbélését. Hazánkban több török bűnözői csoport tevékenykedik, amelyek laza kapcsolatban állnak egymással, azonban együtt nem alkotnak különálló bűnszervezetet, mivel a Törökországban székelő, egész Európára kiterjedő török szervezett bűnözői csoportok

¹⁴ 2010-es ÉVES JELENTÉS az EMCDDA számára http://drogfokuszpont.hu/wp-content/uploads/nr_10_hu.pdf 158. (2016. március 28.)

magyarországi részét képezik. Hozzájuk kapcsolódnak az elkövetés logisztikai feltételeit biztosító személyek, az utcai kereskedelmet folytató vietnami és magyar állampolgárok, akik legtöbbször maguk is függők, és többször álltak már eljárás alatt.

Budapesten külön vonalként kell foglalkozni a rendőri szerveknek a vietnami szervezett bűnözői körökkel, akik komplett hálózatot üzemeltetnek a nagybani beszerzéstől a fogyasztó részére történő értékesítésig. Tevékenységük szigorúan konspirált, köreikből együttműködőt bevonni lehetetlen, velük szemben a technikai hírszerző eszközökkel és saját erőből (megfigyeléssel) lehet információt szerezni.

A bűnözői csoportok irányítói már nem vagy ritkán, kivételes esetekben vesznek részt közvetlenül bűncselekmények elkövetésében. A korábban illegálisan megszerzett jövedelmüket legális vagy legálisan látszó tevékenységekbe fektetik. Közvetlenül nem adnak utasítást a bűncselekmények végrehajtására, több lépcsőn keresztül valósul meg az irányítás. A csúcsvezetők legfeljebb az anyagi bázist biztosítják az extraprofit elérése érdekében.

A szintetikus kábítószeres tekintetében elmondható, hogy a csempészek elsősorban közúton, a határok hiánya miatt alacsony kockázattal, a marihuánával egyező módon hozzák Magyarországra a kábítószeret. Elsősorban a gépkocsikban kialakított rejtékhelyeken zajlik a csempészet. Jellemzően a hazai elosztó hálózatok fejei Hollandiában, Belgiumban magyar állampolgárokkal vannak kapcsolatban. Ezen külföldre települt személyek nagy része korábban hazánkban folytatott kábítószer-elosztó tevékenységet, majd büntetőeljárás miatt, vagy mert itthoni tevékenységükkel komoly anyagi háttérrel teremtettek, külföldre települtek. Hollandiában valószínű magyar kolónia alakult ki, akik hazai kapcsolataikon keresztül szervezik a kábítószer csempészetét. A fogyasztók részére történő értékesítés terén is érezhető egyfajta áttrendeződés. Míg korábban a kábítószeres nagy részét szórakozóhelyeken értékesítették, illetve vásárolták, addig mára ez bejártatott dílerekkel lakáson, illetve közterületen történik.

A kokain-üzletben a futár-kiajánlások révén válik jelentőssé Magyarország szerepe: hazánkban menekülteként tartózkodó, nigériai állampolgárságú férfiak személyes kapcsolatot alakítanak ki magyar nőkkel és azok ismerőseivel, akik maguk működnek közre futárként, vagy a hierarchiában feljebb lépve további futárokat szerveznek be. Dél-Amerikából nyeléssel vagy egyéb rejtési módon a kokaint Nyugat-Európába csempészik, ahol azt a nigériai szervezőknek átadják. A hazai dílerek egyre inkább előnyben részesítik a kokain terjesztését. Ennek oka, hogy a fogyasztók köre sokkal szűkebb, exkluzívabb, zártabb, amely magasabb bevételt, kisebb lebukási kockázatot és állandó forgalmat jelent számukra.¹⁵

Magyarországon és Budapesten a szintetikus kábítószeres a legnépszerűbb és leginkább fogyasztott szerek közé tartoznak, amelyek kereskedelmével a legtöbb

¹⁵ 2009-es ÉVES JELENTÉS az EMCDDA számára http://drogfokuszpont.hu/wp-content/uploads/nr_09_hu.pdf 139-141. (2016. március 28.)

esetben más szerekekkel párhuzamosan foglalkoznak az elkövetők. E kábítószer-típussal általában magyar nemzetiségűek kereskednek, ezért eredményesen alkalmazható velük szemben a humán hírszerzés. A szintetikus kábítószer csempészésében és terjesztésében közreműködő elkövetői csoportok szervezettsége továbbra is növekszik, a szervezeten belüli munkamegosztás tovább differenciálódott.

A Nyugat-Európából beáramló szintetikus kábítószer-csempészetéhez rendszerint kapcsolódik marihuána és kokain is, amelyek a szintetikus kábítószer-terjesztői hálózatán keresztül jutnak el a fogyasztói réteghez. A szintetikus kábítószer-vonatkozásában tapasztalt erősödő szervezettség a becsempészésre szánt kábítószer-mennyiségének növekedéséhez, az illegális tevékenység hatékonyságának javulásához vezetett.¹⁶

A vázoltakból következtetést tudunk levonni arra, hogy az egyes szervezett bűnözői körökkel szemben melyik módszertani verzió lehet a leghatásosabb. A heroin piac – mivel meglehetősen zárt, török, bolgár, koszovói albán, vietnami elkövetőkből tevődik össze, akik között magas fokú a konspiráció – a beépülés fedett nyomozóval, informátorral nem lehetséges, csak külső megfigyelés jöhet szóba. Ezzel ellentétben az amfetamint, egyéb szintetikus szereket, valamint a kokaint forgalmazó bűnszervezetekbe alulról induló építkezéssel, humán hírszerzés útján (fedett nyomozó, informátor) sokkal könnyebb beépülni, mivel ezek a szervezett bűnözői csoportok sokkal nyitottabbak, és ezek általában a legnépszerűbb szerekek.

A bűnszervezetben elkövetett, ismertté vált bűncselekmények száma a kábítószer-kereskedelemben

2007 és 2012 között az ismertté vált kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények bűnszervezetben történő elkövetése miatt az esetek 4,6%-ban történt vádemelés, miközben az ügyiratokban foglalt házi nyomozati iratokból, továbbá a rendőrség gyanúsított kihallgatási jegyzőkönyvéből megállapítható volt a bűnszervezet megléte, sőt a vizsgált ügyek 31,2%-ában a nyomozó hatóság bevádolta a gyanúsítottat vagy gyanúsítottakat bűnszervezet létrehozásával is. Azonban a rendelkezésre álló bizonyítékok nem voltak elégségesek a váderedményességhez.

Ennek egyik oka, hogy a bírósági tárgyaláson a bűnszervezet bizonyítása túlbizonyítást igényel. Mivel az ügyész tevékenységét váderedményességgel mérik, így csak akkor fogja a vádiratban ezzel a minősítő körülménnyel vádolni az elkövetőt, amikor a túlbizonyítási kényszer feltételeinek meg tud felelni a rendelkezésre álló bizonyítékaival.

A másik ok, hogy ügydöntő bizonyítékok beszerzésére a realizálást, elfogást megelőzően van leginkább lehetőség, az követően már esetleges és rendkívül nehéz. A

¹⁶ 2010-es ÉVES JELENTÉS az EMCDDA számára http://drogfokuszpont.hu/wp-content/uploads/nr_10_hu.pdf 157. (2016. március 28.)

felderítés során általában nem valósul meg részletes adatgyűjtés a célszemélyek pénzügyi tevékenységéről, így a kábítószer mellett jelentős anyagi eszközök elkobzására csak elvétve kerül sor. A realizálás általában akkor történik, amikor nagy bizonyossággal lefoglalható nagyobb mennyiségű kábítószer. A hálózat felderítése és működésképtelenné tétele másodlagos, az anyag illegális drogpiacon jutásának megakadályozása a legfőbb cél. Vagyis a probléma a rossz időzítéssel van. A rendőrség nem törekszik a nyomozás kiterjesztésére, megáll az éppen elfogott futárnál, elosztónál. Inkább a tartást nyomozza le, mert az sokkal egyszerűbb. Azonban a hálózat felderítése ezt követően lehetetlen.¹⁷

A pénzügyi nyomozás

A pénzügyi nyomozás keretében lehet a lehető legnagyobb anyagi veszteséget okozni a kábítószer-kereskedelemmel foglalkozó szervezett bűnözői csoportoknak. A cél ez esetben az, hogy kábítószer nagy tételben árusító személyt lehessen azonosítani. A pénzügyi nyomozás meglehetősen időigényes tevékenység, amelyet a nyomozó hatóság saját erőforrásaiból nem képes hatékonyan megvalósítani, szükség van ezekben az esetekben gazdasági, pénzügyi szakember bevonására is.¹⁸ A kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények esetén alkalmazott pénzügyi nyomozás során a *corpus delicti* a kábítószer-kereskedelemből származó előny, aminek felkutatása az eljárás feladata. A nyújtott előny anyagi természetű, rendszerint a legjobban eltüntethető, sajátként beállítható, általános egyenértékes: a készpénz. A vizsgálat során mindig két dolog tisztázására kell törekedni:

- milyen legális jövedelmi, vagyoni viszonyok jellemzik a terheltet;
- kimutathatók-e a vagyonában olyan elemek, amit a fentiek nem fednek le.

A legális forrásokkal nem fedezett jövedelmek kimutatása érdekében a lehető legszélesebb körben fel kell mérni a terhelt vagyoni helyzetét, aminek keretében adatokat kell bekérni:

- az adóhatóságtól;
- földhivataloktól;
- önkormányzatoktól;
- pénzügyintézetektől;
- gépjármű-nyilvántartásból;
- környezettanulmányt lehet készíteni az életmódról;
- házkutatás során meg kell kísérelni a nagyobb összegű készpénz, egyéb ismert anyagi előny megtalálását.

¹⁷ RITTER, 2013. 45., 57., 77.

¹⁸ Uo. 59.

A folyószámla-kivonatok bekérése a számlavezető hitelintézetektől elengedhetetlen minden olyan esetben, amikor adat merül fel arra nézve, hogy a terhelt hosszabb ideje, szervezeten folytatta a tevékenységét. Ezek a folyószámla adatok nemcsak akkor támaszthatják alá a gyanút, ha nagyobb összegek forgalma mutatható ki a számlán, hanem ha terhelt hónapokon át egyáltalán nem nyúlt a folyószámlára érkező jövedelméhez.

Egy-egy kínálati oldali kábítószer-bűncselekmény elkövetésére vonatkozó gyanú különféleképpen juthat a nyomozó hatóság tudomására. Egyrészt nagyon sokszor megelőző eljárásra kerül sor, amelynek keretében a formális eljárás megindításához szükséges konkrétsági szintig tisztázni kell az eljáró hatóságnak a legfontosabb adatokat. Azután más ügyekben is folytatott nyomozások során is felmerülhetnek olyan adatok, amelyek kínálati oldali kábítószer-bűncselekmény elkövetésére utalnak. Előfordulhat az is, hogy eleve olyan tartalmú adatok jutnak el a nyomozó hatósághoz, amelyek elegendőek a nyomozás elrendeléséhez. Ezek az adatok származhatnak társszervektől, különböző ellenőrzési, felügyeleti funkciót ellátó szervektől.¹⁹

Kábítószer-bűncselekmény gyanújára utalhat, amennyiben pénzmosás megalapozott gyanúja miatt folytat eljárást a nyomozó hatóság. A pénzmosás ugyanis elsősorban a kábítószer-bűnözésből származó jövedelem legalizálását szolgálja, ugyanazt jelenti a kábítószeres kartellek számára, mint a nemzetközi pénzügyi operációk a legális multinacionális vállalatok számára.²⁰ A pénzmosás alatt kell értenünk minden olyan jogi folyamatot vagy tevéleges magatartást, amellyel az elkövető az illegális cselekményből származó bevételének létét, e bevételek forrását vagy jogellenes forrását elleplezi azzal a céllal, hogy a legalitás látszatát keltse, és mint látszólag legális vagyont áramoltassa be a legális gazdasági és pénzügyi világba. E folyamatot a kriminológiában leggyakrabban három fázisra szokták bontani, amelyeket az elhelyezés, bújtatás és integrálás elnevezéssel illetik.²¹

E hármas felosztást az USA-ban alkalmazták elsősorban a kábítószer-bűnözés kapcsán megvalósuló pénzmosásra. Innen származik a felismerés, hogy a szervezett kábítószer-bűnözéssel szemben leghatásosabban úgy lehet fellépni, ha a bűnbandák rendelkezésére álló anyagi eszközöket próbálják meg elvonni. Ennek egyik eszköze a pénzmosás cselekményének kriminalizálása. A törvényhozó kezdetben a „kiadási oldal” emelésével (bűnszervezet létrehozásának kriminalizálása, büntetési tételek emelése) próbált gátat vetni a szervezett bűnözés terjedésének. Azonban a szervezett bűnözés egyik ismertetőjegye, hogy az egyes tagokat nagyon gyorsan lehet pótolni, ha egyes tagjai büntetőjogi felelősségét megállapítaná a bíróság. Ha a bevételi oldal tényezőit helyezzük előtérbe, akkor a megszerzett óriási összegek felhasználásának esélyét kell minimálisra csökkentenünk. Ez irányú törekvések jegyében vált a büntetőjog tárgyává a pénzmosás, és ezzel párhuzamosan indult meg a felhalmozott értékek elvonásának, a

¹⁹ LÓCZI, 2009. 19., 33-34.

²⁰ KERTÉSZ 1995. 32.

²¹ Az Európai Büntetőjog Kézikönyve, 2008. 508.

vagyonek Kobzás szabályozásának újragondolása. Magyarország ennek érdekében megalkotta a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvényt. A törvény célja annak megakadályozása, hogy egyrészt a bűncselekményből származó pénzeket a pénzmosás szempontjából veszélyeztetett tevékenységeken keresztül tisztára mossák, másrészt a terrorizmus anyagi eszközökkel történő támogatásának is gátat kíván szabni. A törvény a pénzmosás elleni fellépésben a kockázatalapú szabályozási modellt vezette be. Eszerint a korábbi ügyfél-azonosítási kötelezettség helyébe az ügyfél-átvilágítási kötelezettség lépett, amely eltérő intézkedések alkalmazását teszi lehetővé, attól függően, hogy az egyszerűsített, illetve fokozott ügyfél-átvilágítás esete áll-e fenn. A törvény az ügyfél-átvilágítás esetét 3.600.000 Ft összeghatárhoz köti. A kötelezetti kört tekintve a törvény hatálya kiterjed valamennyi árukereskedelmi tevékenységet folytató szolgáltatóra, amennyiben a fenti összeghatárt meghaladó készpénzfizetést fogad el.²²

Összegzés

Az ügyészség és a rendőrség közötti hatékony együttműködés alapja egymás tevékenységének kölcsönös megismerése, azaz hogyan zajlik a felderítés, milyen krimináltaktikai és krimináltechnikai módszereket alkalmaz a rendőrség versus milyen adatok, bizonyítékok szükségesek a sikeres vádképviselőhöz, melyekkel bizonyítható a tárgyaláson kétséget kizáróan a kínálati oldali magatartás vagy a bűnszervezet.²³ Továbbá az NNI mellett, a megyei rendőr-főkapitányságokon legalább 10 fős kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények nyomozásával foglalkozó egységek felállítása szükséges. 2012-ben történt szervezeti átalakítások miatt jelenleg csak a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Irodájánál van olyan szervezeti egység 25 fővel, amely nevesítve kábítószer-elleni bűnüldözési tevékenységet végez.²⁴

Felhasznált irodalom

Az Európai Büntetőjog Kézikönyve. Szerkesztette: Dr. KONDOROSI Ferenc – Dr. LIGETI Katalin. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008.

BERTA Krisztina: A szervezett Bűnözés. In: Kriminológia – Szakkriminológia. Szerkesztők: Gönczöl Katalin – Kerezsi Klára – Korinek László – Lévy Miklós. Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2006.

²² Uo. 508-509, 523, 526.

²³ RITTER, 2013. 46-47.

²⁴ 2015-ös ÉVES JELENTÉS az EMCDDA számára http://drogfokuszpont.hu/wp-content/uploads/EMCDDA_jelentes_2015.pdf 2015.11.21. 18:41. 100.

Dr. FINSZTER Géza – dr. MÉSZÁROS Ádám: Kutatási Részjelentés. A Szervezett bűnözés nyomozásának tapasztalatai című kutatáshoz. Országos Kriminológiai Intézet, Büntető Jogtudományok Osztálya, Budapest, 2012. Kézirat.

Dr. KERTÉSZ Imre: Kábítószer-bűnözés I. rész. Jegyzetek egy vita margóján. *Belügyi Szemle* 1995. évi 11. szám.

Dr. LÓCZI Zsolt: A korrupciós jellegű bűncselekmények nyomozása. In: Kriminálisztikai Jegyzetek és Tanulmányok. Rendőrtisztai Főiskola, Kriminálisztikai Tanszék, Budapest, 2009.

RITTER Ildikó: A bűnüldözés és a büntető igazságszolgáltatás nagy kihívása: Kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények felderítése és bizonyítása Magyarországon. Ügyészek a libikókán. Országos Kriminológiai Intézet, Kézirat, 2013.

TREMMEFLÓRIÁN – FENYVESI Csaba – HERKE Csongor: Kriminálisztika. Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 2009.

http://ejegyzet.hu/pluginfile.php/19242/mod_srom/content/3/lecke_lap1.html

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Kapcsolath%C3%A11%C3%B3-elemz%C3%A9s>

2009-es ÉVES JELENTÉS az EMCDDA számára készítette: Nemzeti Drog Fókuszpont “MAGYARORSZÁG” Új fejlemények, trendek és részletes információk a kiemelt témákról **REITOX** http://drogfokuszpont.hu/wp-content/uploads/nr_09_hu.pdf

2010-es ÉVES JELENTÉS az EMCDDA számára készítette: Nemzeti Drog Fókuszpont “MAGYARORSZÁG” Új fejlemények, trendek és részletes információk a kiemelt témákról **REITOX** http://drogfokuszpont.hu/wp-content/uploads/nr_10_hu.pdf

2015-ös ÉVES JELENTÉS (2014-es adatok) az EMCDDA számára készítette: Nemzeti Drog Fókuszpont “MAGYARORSZÁG” REITOX http://drogfokuszpont.hu/wp-content/uploads/EMCDDA_jelentes_2015.pdf

THE RELATIONSHIP BETWEEN ORGANIZED CRIME AND DRUG TRAFFICKING

This article is about the relationship between the criminal organizations and the drug trafficking. In the introduction I am writing about the general characteristics of the organized crime. Furthermore I mention the structure of the drug market. In fact, that the drug trafficking is one of the most profitable sectors operating in the black economy. In follow I deal with feasible criminal law, criminal procedure, forensic tools and

investigative tactics and techniques, which can be successful against this crime, for example social network or link analysis, and financial investigations. Finally I am going to discuss those reforms, which would be necessary to more effectively combat against drug trafficking.